

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1653

av Annika Lillemets m.fl. (MP)

Ecocide

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ecocide.

Motivering

Överfiske, kalhuggning av skogar, utvinning av skiffergas och olja ur tjärsand är några exempel på extremt miljöskadliga verksamheter som utarmar och förstör ekosystem över hela jorden. Ofta är skadorna på livsmiljöerna omöjliga att reparera.

Investeringarna i exempelvis utvinning av fossila bränslen är enorma, liksom de exploaterande företagens vinster. Skadorna och kostnaderna däremot drabbar samhället och kommande generationer.

Behovet av internationellt bindande lag för att hålla stater ansvariga för miljöbrott har uppmärksamrats länge. Livsmiljöförstörelse, ecocide, definieras som ”omfattande skada på eller förstörelse av ekosystem eller livsmiljö inom ett avgränsat geografiskt område”. Ordet kommer av grekiska oikos, hem och det latinska caedere, att döda eller föröda. Begreppet slog igenom på allvar vid FN-konferensen om miljö i Stockholm 1972. Dåvarande statsminister Olof Palme underströk i sitt välkomsttal vikten av att livsmiljöförstörelse kriminaliseras. Ett aktuellt fall vid den tiden var USA:s användning av Agent Orange i Vietnamkriget, i syfte att avlöva skog så att nordvietnamesiska trupper skulle få svårt att gömma sig.

Under 1990-talet utarbetades Romstadgan som reglerar verksamheten för Internationella brottsmålsdomstolen i Haag. Romstadgan fastslår fyra internationella brott: folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och anfallskrig. I krigstid är ”omfattande, långvarig och allvarlig miljöförstöring” ett brott enligt Romstadgans

artikel 8.2. Brott mot miljön även under fredstid var inkluderat när Romstadgan togs fram men texten om det ströks innan dokumentet antogs. Det som räknas som ett brott under krigstid kan alltså vara lagligt under fredstid.

Det är viktigt att ecocide definieras som ett internationellt brott även i fredstid. Lika väl som juridiska personer idag kan åtalas för brott mot mänskliga rättigheter skulle beslutsfattare inom såväl politik som företag kunna hållas personligen ansvariga för miljöeffekterna av sina beslut. Avgifter för att återställa miljöskador där så är möjligt, eller böter, är i dagsläget oftast otillräckliga och ineffektiva för att hindra ödeläggelse. Företag kan också gå i konkurs och lämna notan för exempelvis läckande gruvdammar efter sig till samhället. Vetskapen om att företagsekonomiskt lönsam men miljöskadlig verksamhet kan leda till att de ansvariga dras inför rätta, och bidra till en omställning mot mer långsiktigt och ekologiskt hållbart agerande. Inte minst skulle en lag om ecocide kunna bidra till att styra om investeringar från sådant som utvinning av fossilbränslen och gruvdrift i känsliga naturområden, till miljömässigt hållbara satsningar.

Särskilt stor betydelse skulle en internationell lag om ecocide få för fattiga länder med svag miljölagstiftning som drabbas hårdast av de ökande, gränslösa föroreningar som globaliseringen fört med sig och vars befolkningar ofta är de som minst bidragit till dem.

Sverige bör ta initiativ och driva på inom FN och EU för att uppdatera det juridiska ramverket så att det blir ett kraftfullt verktyg för att stoppa livsmiljöförstörelse genom att ecocide inkluderas i Romstadgan när den revideras 2015. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Annika Lillemets (MP)

Valter Mutt (MP)

Pernilla Stålhammar (MP)